

Kreditorių teisė gauti informaciją įmonių bankroto procese

Remigijus Jokubauskas

ORCID ID 0000-0003-4314-850X
Mykolo Romerio universiteto
Teisės mokyklos Privatinės teisės instituto doktorantas
Ateities g. 20, Vilnius, Lietuva
Tel. (8 5) 271 4625
El. paštas: <remigijus@jokubauskas.org>

Šiame straipsnyje nagrinėjamos kreditoriaus teisės gauti informaciją apie įmonės bankroto bylos eigą įgyvendinimo problemos. Užsienio valstybių teisinis reglamentavimas rodo, kad kreditoriams turi būti sudarytos galimybės aktyviai dalyvauti šiame procese. Būtent laiku teikiama informacija apie įmonės bankroto procesą leidžia kreditoriams pasinaudoti kitomis teisėmis ir daryti įtaką sprendžiant su įmonės bankroto procesu susijusius klausimus. Praktikoje neretai pasitaiko ginčų, kaip šia teise kreditoriai gali pasinaudoti ir kokie jos įgyvendinimo teisėti ribojimai gali būti nustatyti.

Pagrindiniai žodžiai: įmonių bankroto procesas, teisė gauti informaciją, kreditorių autonomijos principas, *pari passu*.

Creditor's Right to Information in Corporate Bankruptcy Proceedings

This article examines the practical problems deriving from the exercise of the creditor's right to information regarding the course of corporate bankruptcy proceedings. The legal regulation of foreign states shows that creditors shall participate in bankruptcy proceedings actively. Namely, timely information about the corporate bankruptcy proceedings allows creditors to exercise other rights and impact the decision-making in this process. Disputes often arise regarding how creditors can use this right to information and what legitimate restrictions can be established for its implementation.

Keywords: corporate bankruptcy proceedings, right to information, principle of creditor autonomy, *pari passu*.

Įvadas

Įmonės bankroto procese kreditoriai įprastai neturi galimybės laisvai susipažinti su aktualia informacija, susijusia su įmonės bankroto proceso eiga, skolininko dokumentais ir kita informacija, reikalinga jų teisėms įgyvendinti. Akivaizdu, kad kreditoriui neturint reikiamos informacijos apie įmonės bankroto procesą ir jos vykdytą (vykdomą) ūkinę komercinę veiklą, galimybės efektyviai įgyvendinti savo teises (pavyzdžiui, kreiptis į teismą su prašymu panaikinti bankrutuojančios įmonės sudarytus sandorius) yra sudėtingos.

Received: 18/08/2019. **Accepted:** 30/09/2019

Copyright © 2019 Remigijus Jokubauskas. Published by Vilnius University Press

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Licence, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas (toliau – ĮBI)¹ tik numato kreditorių teisę gauti informaciją apie įmonės bankroto bylos eigą, tačiau nei šios informacijos sampratos, nei jos teikimo tvarkos ir būdų nenustato². Todėl šiuos klausimus tenka spręsti patiems kreditoriams kreditorių susirinkime³. Neretai kreditorių susirinkimo nutarimai, kuriais išsprendžiami šie klausimai, skundžiami teismui.

Teisė gauti informaciją apie įmonės bankroto proceso eigą kreditoriui atsiranda tapus bankroto proceso dalyviu, t. y. teismui patvirtinus finansinį reikalavimą⁴. Ši teisė yra išskirtinė tuo, kad savaime jos įgyvendinimas (prašymas ir gavimas informacijos) kreditoriui nesuteikia galimybės daryti įtakos procese. Tačiau turėdamas reikiamą informaciją kreditorius gali spręsti dėl teisių gynybės būdų ir tolesnio dalyvavimo įmonės bankroto procese.

Šio straipsnio tyrimo tikslas – įvertinti kreditorių teisę gauti informaciją įmonių bankroto procese ir nustatyti praktines su šios teisės įgyvendinimu susijusias problemas (kreditoriams teikiamos informacijos apibrėžimas, informacijos teikimo tvarkos nustatymas, efektyvaus kreditoriaus teisių įgyvendinimo užtikrinimas). Šio straipsnio tikslas nėra išnagrinėti visą kreditoriams teikiamą informaciją, pavyzdžiui, informaciją, kurią kreditoriams turi pateikti bankroto administratorius, kviesdamas juos į kreditorių susirinkimą. Tokio pobūdžio informacija skiriasi nuo šiame straipsnyje nagrinėjamos tuo, kad ji teikiama privalomai, specifine įstatyme nustatyta tvarka. Tačiau šiame straipsnyje autorius analizuoja tik informaciją, kuri kreditoriams teikiama jų pačių iniciatyva ir kurią jie gali panaudoti įgyvendindami kitas jiems įmonių bankroto procese suteikiamas teises. Straipsnyje remiamasi įvairių užsienio valstybių teismų praktika ir teisiniu reguliavimu analizuojamoje srityje.

Tyrimo tikslui atskleisti keliami šie uždaviniai: apibrėžti įmonių bankroto procese kreditoriams teikiamos informacijos sampratą; įvertinti, kokia efektyviausia tvarka kreditoriams turi būti teikiama informacija ir kokie šios teisės ribojimai gali būti nustatyti; įvertinti specialią kreditorių teisę gauti informaciją, siekiant atlikti dokumentų ar kitos informacijos patikrinimą; aptarti teisinio reguliavimo pokyčius šioje srityje. Šie tikslai leidžia kompleksiskai išnagrinėti kreditorių teisės gauti informaciją įmonių bankroto procese praktines problemas ir įvertinti teisinio reguliavimo spragas.

Atsižvelgiant į tyrimo tikslą ir uždavinius, tyrimo objektas yra kreditoriaus teisės gauti informaciją įmonių bankroto procese įgyvendinimas. Tyrime naudojami įprasti tokiems tyrimams sisteminės analizės, lyginamasis metodai. Straipsnio aktualumą rodo neretai pasitaikantys teisminiai ginčai dėl kreditorių teisės gauti informaciją, teisinio reglamentavimo, reglamentuojančio įmonių bankroto procesą kaita bei mokslinių darbų stoka Lietuvoje šia tema. Kreditorių teisė gauti informaciją trumpai aptariama V. Mikuckienės straipsnyje⁵ ir Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės parengtoje ataskaitoje⁶.

Šiame straipsnyje analizuojama kreditorių teisė gauti informaciją bendrosios ir kontinentinės teisės šalyse (Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau – JAV)) ir Vokietijoje. Šios valstybės pasirinktos dėl gausios teismų praktikos ir teisės doktrinos pavyzdžių analizuojama tema bei teisinio reguliavimo panašumų su įmonių bankroto procesu Lietuvoje. Vokietijoje galiojančiu įmonių bankroto proceso teisiniu reguliavimu pripažįstama kreditorių teisė gauti informaciją, tačiau nustatyta gana specifinė jos įgyvendinimo tvarka ir bankroto administratoriaus pareigos šią informaciją pateikiant.

¹ Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas, *Valstybės žinios*, 2001, nr. 31-1010.

² ĮBI 11 straipsnio 5 dalies 15 punktas; 23 straipsnio 11 punktas.

³ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2014 m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-2065/2014.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-488/2011; Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2017 m. liepos 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1138-381/2017.

⁵ MIKUCKIENĖ, V. Kreditorių teisių įgyvendinimas bankroto procese. *Jurisprudencija*, 2005, t. 77(69), p. 33–40.

⁶ Valstybės kontrolė, Valstybinio audito ataskaita. Įmonių bankroto proceso valdymas ir kontrolė, 2014 m. lapkričio 25 d. Nr. VA-P-20-8-15.

1. Informacijos teikimas kreditoriams pagal užsienio valstybių teisinį reglamentavimą

Įmonių bankroto teisėje pripažįstamas poreikis užtikrinti efektyvų kreditorių dalyvavimą įmonių bankroto procese. Kreditoriai gali teikti patarimus ir pagalbą skolininkui, stebėti bankroto administratoriaus veiksmus, ar nėra piktnaudžiaujama bankroto procesu, administravimo išlaidomis ir pan.⁷ Kreditorių galimybės dalyvauti įmonės bankroto procese ir jų teisių apimtis priklauso nuo pasirinkto bankroto proceso modelio. Tarptautinėje praktikoje pripažįstama, kad kreditorių funkcijoms tinkamai įgyvendinti itin svarbu užtikrinti tiesioginį ar netiesioginį (pavyzdžiui, per kreditorių komitetą) reikšmingos, aktualios ir tikslios informacijos teikimą. Konfidencialumo klausimas sprendžiant dėl tokios informacijos teikimo teisinio reglamentavimo turėtų būti aptartas⁸. Europos teisės instituto išvadoje pripažįstama, kad kreditoriai nemokumo procese bet kuriuo metu gali prašyti skolininko ar nemokumo administratoriaus pateikti reikšmingą ir būtiną informaciją viso proceso metu⁹. Todėl įmonių bankroto procesą reglamentuojantys aktai turėtų leisti kreditoriams atlikti stebėjimo funkciją, suteikti jiems galimybę gauti reikalingą, tikslią, aktualią informaciją apie skolininko įmonę, sudarytus sandorius, finansinę padėtį¹⁰.

Kreditorių teisė gauti su įmonių bankroto procesu susijusią informaciją yra reglamentuojama ir užsienio valstybių įmonių bankroto proceso teisinio reglamentavimo srityje.

JAV bankroto kodekse nustatyta, kad kreditoriams informaciją teikia kreditorių komitetas (pagrindinis kolektyviniams kreditorių interesams atstovaujantis organas). Kreditorių komitetas teikia informaciją kreditoriams, kurie turi reikalavimus bankrutuojančiai įmonei ir nėra paskirti į komitetą¹¹. Teismų praktikoje pripažįstama, kad kreditorių komitetas turi apsaugoti konfidencialią informaciją, kurią gauna atlikdamas funkcijas, ir laikytis informacijos apsaugai taikomų įstatymų¹². Tokia informacija apima, pavyzdžiui, advokato ir kliento bendravimą¹³. Pripažįstama, kad kreditorių komitetas, atlikdamas jam priskirtas funkcijas, gauna komerciškai reikšmingą informaciją ar informaciją apie skolininko ar kitų asmenų nuosavybę. Todėl, atsižvelgiant į kreditorių komiteto nariams taikomą fiduciarinę pareigą dėl lojalumo ir kreditorių apsaugos, reikalaujama tokią informaciją laikyti konfidencialia¹⁴.

JAV bankroto teisė nenustato, kokiais būdais kreditorių komitetas teikia informaciją kreditoriams. Vienoje byloje kilo klausimas, ar proporcingas reikalavimas kreditorių komitetui informaciją teikti sukuriant interneto puslapį¹⁵. Byloje nustatyta, kad įmonė turi iš viso apie 220 kreditorių, o kreditorių reikalavimai sudaro apie 36 mln. JAV dolerių. Teismas pripažino, kad minėtos bankroto bylos aplinkybės leidžia teigti, kad atskiro interneto puslapio sukūrimas ir išlaikymas (apie 1000 JAV dol. per mėnesį) yra pagrįstos išlaidos. Teismas konstatavo, kad šios pakankamai nereikšmingos išlaidos neatsveria svarbaus

⁷ UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law, 2005, p. 190 [interaktyvus. Žiūrėta. 2019 m. liepos 12 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf>.

⁸ UNCITRAL, *Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations Publication, 2005, p. 193.

⁹ European Law Institute *Rescue of Business in Insolvency Law*, 2017, p. 251 [interaktyvus. Žiūrėta. 2019 m. liepos 8 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.europeanlawinstitute.eu/fileadmin/user_upload/p_eli/Publications/Instrument_INSOLVENCY.pdf>.

¹⁰ WESTBROOK, J. L., et al. *A Global View of Business Insolvency Systems*. Martinus Nijhoff Publishers, 2010, p. 80.

¹¹ JAV bankroto kodekso 1102(b)(3) straipsnis [interaktyvus. Žiūrėta. 2019 m. liepos 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11/1102>>.

¹² JAV bankroto teismas (Niujorko Pietų regionas). 2006 m. sausio 20 d. sprendimas *In re Refco Inc.* byloje 336 B.R. 187.

¹³ Ten pat.

¹⁴ Ten pat.

¹⁵ JAV bankroto teismas (Centrinės Kalifornijos regionas) 2009 m. rugpjūčio 17 d. sprendimas byloje *In re S & B Surgery Center, Inc.* 421 B.R. 546.

kreditorių intereso žinoti esamą informaciją gana didelėje ir sparčiai nagrinėjamoje byloje¹⁶. Kitoje byloje teismas, spręsdamas dėl interneto puslapio sukūrimo tokiu atveju, detaliam nurodė, kokia informacija turėtų būti nurodyta¹⁷. Tokia informacija turėjo būti duomenys apie bylas, kuriose skolininkas dalyvauja, ir jo skolininkus, kas mėnesį vykstančių kreditorių komiteto posėdžių apžvalga, esminių bylos aplinkybių nurodymas, vyksiančių įvykių kalendorius, bendra bankroto procese apžvalga ir kita aktuali informacija¹⁸.

Vokietijos nemokumo įstatyme (vok. *Insolvenzordnung*) įtvirtinta kreditorių teisė gauti informaciją (vok. *Auskunftsrecht*). Kreditorių teisė gauti informaciją reglamentuojama įvairiuose šio įstatymo straipsniuose. Įstatyme nustatyta, kad kreditorių komiteto nariai turi stebėti, kaip bankroto procese savo pareigas atlieka bankroto administratorius. Jie gali pareikalauti informacijos apie verslo eigą, tikrinti verslo dokumentus, piniginius sandorius ir kitą informaciją¹⁹. Kreditorių susirinkimas turi teisę reikalauti iš bankroto administratoriaus pateikti konkrečią informaciją ir atskaitą apie proceso eigą ir įmonės valdymą²⁰. Tai reiškia, kad įstatymas suteikia teisę kreditorių susirinkimui prašyti bankroto administratorių pateikti reikšmingą informaciją apie bankroto proceso eigą²¹. Kreditoriai šios bankroto administratoriaus informacijos pateikimo pareigos (vok. *Auskunftspflichten*) priverstinai negali įgyvendinti (vok. *nicht einklagbar*). Tačiau bankroto administratoriaus veiklos priežiūrą atlieka teismas, kuris gali bet kuriuo momentu paprašyti pateikti informaciją apie bankroto proceso eigą, o šios pareigos nevykdymas yra pagrindas taikyti sankciją bankroto administratoriui²².

Poreikis užtikrinti informacijos teikimą kreditoriams įmonių nemokumo procese pripažįstamas ir Europos Sąjungos teisėje. Nemokumo reglamente²³ nustatyta pareiga informuoti skolininko kreditorius tarpvalstybinėse įmonių bankroto bylose. Iškėlus nemokumo bylą valstybėje narėje, jurisdikciją turintis tos valstybės teismas arba to teismo paskirtas nemokumo specialistas nedelsdamas informuoja žinomus užsienio kreditorius²⁴. Pateikiamoje informacijoje nurodoma termino pabaiga, nuobaudos dėl to termino nesilaikymo, tarnyba ar institucija, įgaliotos priimti pateiktus reikalavimus ir kitas nustatytas priemones. Tokiame pranešime taip pat nurodoma, ar kreditoriai, kurie turi pirmumo teisę arba kurių reikalavimai yra užtikrinti daiktinės teisės užtikrinimo priemone, turi pateikti reikalavimus²⁵. Tokio reglamentavimo tikslas yra sumažinti užsienio kreditorių patiriamus įprastus sunkumus, kai nemokumo procesas pradamas kitoje valstybėje narėje²⁶.

Apibendrinant galima teigti, kad įmonių bankroto teisėje pripažįstama kreditorių teisė gauti reikšmingą, aktualią ir tikslią informaciją, susijusią su bankroto procesu ir skolininku. Konkretus informacijos teikimo kreditoriams modelis (tiesiogiai ar netiesiogiai; individualiai ar per kreditorių susirinkimą) priklauso nuo pasirinkto bankroto proceso teisinio reglamentavimo.

¹⁶ Ten pat.

¹⁷ JAV bankroto teismas (Niujorko Pietų regionas). 2006 m. sausio 20 d. sprendimas *In re Refco Inc.* byloje 336 B.R. 187.

¹⁸ Ten pat.

¹⁹ Vokietijos nemokumo įstatymo 69 straipsnis [interaktyvus. Žiūrėta. 2019 m. liepos 3 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.gesetze-im-internet.de/inso/>>.

²⁰ Vokietijos nemokumo įstatymo 79 straipsnis.

²¹ HESS, H. *Insolvenzrecht*, Großkommentar in zwei Bänden. C.F. Müller Verlag, 2013, p. 1640.

²² Vokietijos nemokumo įstatymo 58(1–2) straipsnis; HESS, H. *Insolvenzrecht* <...>, p. 1640.

²³ Europos Parlamento ir Tarybos 2015 m. gegužės 20 d. reglamentas (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylų. *Europos Sąjungos oficialusis leidinys*, L 141/19.

²⁴ Nemokumo reglamento 54 straipsnio 1 dalis.

²⁵ Nemokumo reglamento 54 straipsnio 2 dalis.

²⁶ BORK, R.; ZWIETEN, K. V., ed. *Commentary on the European Insolvency Regulation*. Oxford University Press, 2016, p. 570.

2. Kreditoriams teikiamos informacijos samprata

Kreditorius turi teisę gauti informaciją apie bankroto proceso eigą²⁷. Jam turi būti sudaryta galimybė susipažinti su dokumentais, tai leidžia susidaryti teisingą vaizdą apie įmonės būklę ir priimti sprendimus dėl tolesnio bankroto proceso eigos²⁸. Tačiau [BĮ] nėra apibrėžta, kaip suprantama ši informacija, koks yra jos turinys. Sistemškai aiškinant įstatymo normas, tokia informacija būtų siejama su bankroto procesu, kuris apibrėžiamas kaip teismo arba ne teismo tvarka vykdomų įmonės bankroto procedūrų visuma²⁹. Tačiau vien pažodinis šios sąvokos aiškinimas neleidžia atskleisti jos turinio. Nors bankroto procese dalis informacijos yra viešai prieinama (pavyzdžiui, teismo nutartys skelbiamos teismų informacinėje sistemoje LITEKO³⁰), nėra aišku, ar tokia informacija turėtų apimti ir duomenis, kurie nėra paprastai viešai prieinami ar net saugomi (pavyzdžiui, komercinės paslaptys). Kyla klausimas, ar tokia informacija apima duomenis, susijusius su skolininko iki įmonės bankroto bylos iškėlimo vykdyta veikla ir veikla, vykdoma po bankroto bylos iškėlimo? Ar ji apima skolininko finansinės atskaitomybės dokumentus, duomenis apie sudarytas sutartis, darbuotojus, kitus su įmonės valdymu susijusius veiksmus?

Vienoje iš pirmųjų bylų, susijusių su kreditorių teisės gauti informaciją įgyvendinimu, kasacinis teismas pripažino, kad informacijos sąvoka neturėtų būti aiškinama siaurai, t. y. ji neturėtų apimti tik procesinių sprendimų, kurie yra priimami teismo įmonės bankroto byloje. Teismas konstatavo, kad teisė gauti informaciją yra „<...> aiškinama teisės normų, reglamentuojančių bankroto tikslus, kreditorių teisių apimtį bei jų reikalavimų gynimo būdus, kontekste, todėl turėtų apimti ne tik tiesioginę informaciją, susijusią su bankroto bylos procesine eiga, bet ir kitą teisiškai reikšmingą informaciją, susijusią su nagrinėjama bankroto byla“³¹. Tai reiškia, kad minėta įstatymo norma apima informaciją, susijusią su įmonės bankroto proceso eiga, kuri yra reikšminga kreditorių teisėms įgyvendinti ir reikalavimams ginti. Tokia informacija gali apimti ir *kitą teisiškai reikšmingą* informaciją. Kilus ginčui sprendžiama, ar konkreti informacija yra teisiškai reikšminga ir kreditorius turi pareigą prašomos informacijos teisinį reikšmingumą įrodyti³².

Iš vėliau formuojamos teismų praktikos matyti, kad teismai linkę pakankamai plačiai aiškinti kreditoriui teikiamos informacijos turinį. Pavyzdžiui, pripažįstama, kad kreditorius turi teisę gauti tokią informaciją: bankrutuojančios įmonės administracijos darbuotojų nuostatus, iš kurių galima spręsti apie darbuotojams priskirtas funkcijas bei pareigas, kurias jie privalėjo vykdyti, kad remiantis šiais duomenimis galima spręsti apie tų pareigų tinkamą ar netinkamą vykdymą, atskirų darbuotojų veiksmus, galėjusius lemti bendrovės bankrotą³³; pirminius ir suvestinius įmonės buhalterinės apskaitos dokumentus³⁴. Taigi informacija siejama su duomenimis, kurie yra susiję su įmonės valdymu dar iki įmonės bankroto bylos iškėlimo ir leidžia pakankamai plačiai įvertinti jos ūkinę komercinę veiklą.

Tačiau kreditorių teisė gauti informaciją negali būti aiškinama pernelyg plačiai. Bankroto procese turi būti užtikrinama kreditorių ir skolininko interesų pusiausvyrą³⁵, todėl kreditorių teisės gauti

²⁷ [BĮ] 11 straipsnio 5 dalies 15 punktą; 23 straipsnio 11 punktą.

²⁸ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2019 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-225-450/2019.

²⁹ [BĮ] 2 straipsnio 2 punktą.

³⁰ Žr. <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaiaska/detalipaiaska.aspx?detali=2>>.

³¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-488/2011.

³² Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 36-1340, 12, 178 straipsniai.

³³ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. liepos 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-889/2012.

³⁴ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. liepos 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1914/2013.

³⁵ [BĮ] 2 straipsnio 1 dalis.

informaciją įgyvendinimas neturėtų pažeisti bankrutuojančios įmonės interesų. Visos be išlygų su įmone susijusios informacijos atskleidimas galėtų pakenkti pačios įmonės ir su ja susijusių asmenų (pavyzdžiui, jos valdymo organų, dalyvių) interesams. Be to, kultų abejonių, ar neapibrėžtai platus su įmone susijusios informacijos pateikimas yra būtinas kreditoriui siekiant įgyvendinti savo teises. Todėl autorius pritaria formuojamai teismų praktikai, kad turi būti užtikrinama bankrutuojančios įmonės ir jos kreditorių interesų pusiausvyrą³⁶.

Viena išimčių dėl informacijos pateikimo kreditoriams yra informacija, kuri laikoma komercine ar profesine paslaptimi³⁷. Komercinės paslapties samprata ir apsaugos standartai reglamentuojami Europos Sąjungos³⁸ ir nacionalinės³⁹ teisės aktuose. Teisės aktai nenustato, kad komercinės paslapties apsauga išnyktų išskėlus įmonės bankroto bylą, todėl ji turi būti saugoma ir įmonės bankroto proceso metu. Kadangi šiame procese bankroto administratorius tvarko, valdo, naudoja bankrutuojančios įmonės turta⁴⁰ bei užtikrina jo apsaugą⁴¹, manytina, kad jis turi pareigą užtikrinti ir įmonės komercinių paslapčių apsaugą.

Akcinėse bendrovėse įmonės valdyba nustato informaciją, kuri laikoma bendrovės komercine (gamybine) paslaptimi ir konfidencialia informacija⁴². Komercine (gamybine) paslaptimi ir konfidencialia informacija negali būti laikoma informacija, kuri pagal šį ir kitus įstatymus yra vieša. Tai reiškia, kad esant teisėtam ir pagrįstam bendrovės valdybos sprendimui pripažinti tam tikrą informaciją komercine paslaptimi, įmonės bankroto procese komercine paslaptimi visų pirma laikoma informacija, kurią tokia buvo pripažinusį įmonės valdyba. Todėl įstatuose ar kituose įmonės veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose numačius, kokia informacija laikoma komercine (gamybine) paslaptimi, bankroto administratorius pats nustatyti kitokį šios informacijos turinį neturi teisės⁴³.

Vėlesnėje teismų praktikoje pripažįstama, kad minėtas kasacinio teismo išaiškinimas dėl komercinės paslapties apsaugos bankroto procese neturėtų būti suabsoliutintas ir pripažįstami tam tikri informacijos apsaugos „saugikliai“. Kreditoriui gali būti pateikiama informacija, susijusi su komercine paslaptimi, tuo atveju, kai kreditorius pasirašo konfidencialios informacijos neatskleidimo pasižadėjimą. Pripažįstama, kad tokiu būdu kreditorių naudojimas jų gauta informacija yra ribotas, o kreditorių susirinkimo numatyta informacijos suteikimo tvarka leidžia kreditoriams gauti įmonės informaciją, siekiant ginti jų interesus bankroto byloje, tačiau apriboja kreditorių galimybę gauti informaciją laisvai disponuoti, taip apsaugant bankrutuojančios įmonės interesus⁴⁴. Tokia informacija, esant poreikiui ir teisėtiems tikslams, turėtų apimti ir saugomą bankrutuojančios įmonės informaciją, nustatčius proporcingą jos teikimo tvarką. Reikalavimas kreditoriams pasirašyti konfidencialumo pasižadėjimą pripažįstamas ir tarptautinėje praktikoje⁴⁵.

³⁶ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1428-330/2018.

³⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-488/2011.

³⁸ Europos Parlamento ir Tarybos 2016 m. birželio 8 d. direktyva (ES) 2016/943 dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto jų gavimo, naudojimo ir atskleidimo, *Europos Sąjungos oficialusis leidinys*, L 157/1.

³⁹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262.

⁴⁰ ĮBĮ 15 straipsnio 5 dalies 3 punktas.

⁴¹ ĮBĮ 15 straipsnio 5 dalies 4 punktas.

⁴² Lietuvos Respublikos acinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 64-1914; 2003, nr. 123-5574, 34 straipsnio 3 dalis.

⁴³ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2013 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-2462/2013.

⁴⁴ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2015 m. sausio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-215-943/2015.

⁴⁵ WESTBROOK, J. L., et al. *A Global View* <...>, p. 80.

3. Informacijos kreditoriams teikimo tvarka

Vienas iš esminių klausimų, susijusių su kreditoriaus teise gauti informaciją, yra jos teikimo tvarka. ĮBĮ nedetalizuoja tokios tvarkos, tik nustato, kad kreditoriaus teisė gauti informaciją yra įgyvendinama kreditorių susirinkimo nustatyta tvarka ir sąlygomis. Tai reiškia, kad kreditorių susirinkimas turi teisę nustatyti, kokia tvarka kreditoriai, įmonės savininkas (savininkai) gauna iš bankroto administratoriaus informaciją apie įmonės bankroto bylos eigą⁴⁶. Kreditorių teisė nustatyti informacijos teikimo tvarką yra kreditorių autonomijos išraiška⁴⁷.

Nustatyta tvarka informaciją kreditoriams teikia bankroto administratorius. Kreditorių ir bankroto administratoriaus santykiai turi būti pagrįsti tarpusavio pagarba ir bendradarbiavimu, nepiktnaudžiamu savo teisėmis⁴⁸. Tarpusavio pagarbos ir bendradarbiavimo reikalavimas reiškia, kad bankroto administratorius, gavęs pagrįstą kreditoriaus prašymą suteikti tam tikrą informaciją ir ją patvirtinančius dokumentus, turėtų juos pateikti, jei toks pateikimas nėra neproporcingai sudėtingas, lyginant su tuo atveju, kai prašomų dokumentų gavimu pasirūpintų pats kreditorius. Atitinkamai bankroto administratorius neturi vykdyti neteisėtų ir nepagrįstų prašymų, o kreditoriai turi teisę skusti nepagrįstus ir neteisėtus bankroto administratoriaus veiksmus⁴⁹.

Bankroto administratorius turi laikytis kreditorių susirinkimo nustatytos informacijos teikimo tvarkos⁵⁰. Informacijos teikimo tvarka yra privaloma visiems kreditoriams, kurie prašo ją pateikti. Kreditorių susirinkimas gali diferencijuoti tam tikros informacijos teikimą. Pavyzdžiui, neturėtų būti laikoma neteisėta informacijos teikimo tvarka, kai vienas informacijos teikimo terminas nustatytas kreditorių susirinkimų, kreditorių komiteto posėdžių protokolams pateikti, o kitas terminas visai kitai informacijai pateikti⁵¹.

Kreditorių autonomija sprendžiant dėl informacijos teikimo tvarkos nėra absoliuti. Visų pirma tokia tvarka neturi nepagrįstai, neproporcingai varžyti (riboti) kreditorių teisės gauti reikiamą informaciją. Be to, atsižvelgiant į kreditorių lygybės principą (lot. *pari passu*), informacijos teikimo tvarka neturi sudaryti skirtingų sąlygų įmonės kreditoriams gauti informaciją. Pavyzdžiui, vienos įmonės bankroto procese kreditorių susirinkimas nustatė, kad bankroto administratorius informaciją apie bankroto procedūrą eigą teikia įmonės kreditoriui, kurio finansinis reikalavimas patvirtintas bankroto bylą nagrinėjančiame teisme ir procesine išraiška viršija 10 procentų skaičiuojant nuo visų patvirtintų kreditorinių reikalavimų sumos⁵². Tokia tvarka visiškai pagrįstai pripažinta neproporcingai varžančia kreditorių teisę gauti informaciją. Pirma, ĮBĮ 21 straipsnio 2 dalies 2 punkte kreditorių teisė gauti informaciją nesiejama su jų patvirtintų reikalavimų dydžiu (tačiau, kai toks reikalavimas yra taikomas, įstatymas tai aiškiai nustato). Antra, tokia tvarka varžo (iš esmės panaikina) smulkiųjų kreditorių teisę

⁴⁶ ĮBĮ 23 straipsnio 1 dalies 11 punktas.

⁴⁷ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1428-330/2018.

⁴⁸ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. rugsėjo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1117/2012.

⁴⁹ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. rugsėjo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1117/2012.

⁵⁰ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1834/2014.

⁵¹ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-674/2013; Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-588/2013.

⁵² Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1880-241/2018.

gauti informaciją, t. y. sudaro skirtingas galimybes kreditoriams įgyvendinti savo teises bankroto procese. Tokia informacijos teikimo tvarka neatitinka ir bankroto proceso, kuriame siekiama patenkinti ne pavienių kreditorių, žinančių apie sunkią skolininko finansinę padėtį, o visų kreditorių finansinius reikalavimus ir interesus, tikslų⁵³.

Be to, kreditorių teisė susipažinti su bankrutuojančios įmonės informacija nėra absoliuti⁵⁴. Praktikoje pasitaiko, kad kreditorių susirinkimas nustato tam tikrus „saugiklius“, kuriais apsaugoma bankrutuojančios įmonės informacija. ĮBI tokios situacijos nereglamentuojant, kyla klausimas, kokios yra kreditorių susirinkimo autonomijos ribos sprendžiant šį klausimą? Ar kreditorių susirinkimas gali nustatyti pareigą kreditoriui sudaryti susitarimą su bankroto administratoriumi dėl informacijos gavimo?

Vienoje byloje nustatyta, kad pagal kreditorių susirinkimo patvirtintą tvarką kreditoriams informacija teikiama tik pasirašius konfidencialumo sutartį („Informacija, kuri nesusijusi su bankroto bylos procesu ir eiga, teikiama pasirašius konfidencialumo sutartį“)⁵⁵. Taigi kreditorių susirinkimas nutarimu numatė kreditoriams neribotą galimybę susipažinti su bankroto bylos procesu ir eiga, o galimybę susipažinti su informacija, kuri nesusijusi su bankroto procesu ir eiga, susiejo su pareiga pasirašyti konfidencialumo sutartį. Vienas iš įmonės kreditorių tokią tvarką ginčijo, argumentuodamas, kad ji faktiškai riboja kreditorių galimybes gauti informaciją, nėra identifikuoti konfidencialios informacijos požymiai. Be to, tai galimai sudaro sąlygas bankroto administratoriui piktnaudžiauti savo teisėmis ir reikalauti sudaryti konfidencialumo sutartį net ir tais atvejais, kai prašoma suteikti informacija yra susijusi su bankroto bylos procesu. Apeliacinės instancijos teismas pripažino, kad tokia informacijos teikimo tvarka yra teisėta. Teismas konstatavo, kad tokiu atveju kreditorių susirinkimo numatyta informacijos suteikimo tvarka leidžia kreditoriams gauti įmonės informaciją, siekiant ginti jų kaip kreditorių interesus bankroto byloje, tačiau apriboja jų galimybę gauti informaciją laisvai disponuoti, tuo apsaugant bankrutuojančios įmonės interesus⁵⁶.

Dažnai kyla klausimų ne tik ar kreditorių susirinkimo nustatyti informacijos teikimo kreditoriams ribojimai yra proporcingi. Iš pirmo žvilgsnio paprastas klausimas, kokia tvarka bankroto administratorius turi pareigą teikti prašomą informaciją, gali sukelti neaiškumų: ar ši teisė suteikia kreditoriui galimybę reikalauti pateikti dokumentų kopijas, ar susipažinti su dokumentais ir daryti kopijas? Ar kreditorių susirinkimas gali „apmokestinti“ bankroto administratoriaus teikiamas dokumentų kopijas? Ar kreditorius turėtų apmokėti bendras dokumentų informacijos rengimo ir pateikimo išlaidas, kurias patiria bankroto administratorius?

Vienoje byloje bankroto administratorius ginčijo kreditorių susirinkimo nutarimą, kuriame nustatyta informacijos teikimo kreditoriams tvarka, pagal kurią kreditoriams, kurių finansinis reikalavimas neviršija 10 procentų visos patvirtintos kreditorinių reikalavimų sumos, informacija apie bankroto procedūras teikiama elektroniniu paštu pagal jų pageidavimą, pareikštą raštu arba elektroniniu paštu, o norintiems gauti rašytinės formos dokumentų kopijas – už jas sumokėjus bankroto administratoriui dokumentų spausdinimo / švietimo kainą. Taip pat buvo nustatyti konkretūs informacijos pateikimo terminai. Bankroto administratorius argumentavo, kad kreditoriai reikiamą informaciją gali gauti teisme arba atvykę pas bankroto administratorių, todėl tokia tvarka neteisėta. Tačiau teismas, atsižvelgdamas į tai, kad kreditorių ir bankroto administratoriaus ryšiai grindžiami tarpusavio bendradarbiavimu, o

⁵³ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2013 m. balandžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1264/2013.

⁵⁴ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1428-330/2018.

⁵⁵ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1428-330/2018.

⁵⁶ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1428-330/2018.

bankroto administratorius, gavęs pagrįstą kreditoriaus prašymą gauti tam tikrą informaciją ir ją patvirtinančius dokumentus, turėtų juos pateikti, jei toks pateikimas nėra neproporcingai sudėtingas, palyginti su tuo atveju, kai gauti prašomų dokumentų pasirūpintų pats kreditorius⁵⁷.

Svarbi aplinkybė, sprendžiant dėl kreditorių nutarimu nustatyto mokesčio už dokumentų kopijų teikimą, yra tai, ar nėra išskirta nė viena kreditorių grupė, ar toks apmokestinimas už dokumentų kopijų pateikimą numatytas visiems kreditoriams. Jei nustatyta apmokestinimo tvarka taikoma visiems kreditoriams, laikoma, kad kreditorių lygybės principas bankroto procese nepažeidžiamas⁵⁸. Taip pat autorius pritaria teismų formuojamai praktikai, kad bankroto administratoriaus teikiamų dokumentų kopijų darymo išlaidos neturėtų būti priskirtos administravimo išlaidoms, nes visiškai reali situacija, kad kai kurie kreditoriai gali šia tvarka nesinaudoti (neteikti prašymo pateikti informaciją), o kiti kreditoriai, atvirkščiai, tokia teise gali aktyviai naudotis. Todėl kiekvienas kreditorius turėtų individualiai atsiskaičiuoti pagal nustatytą dokumentų kopijų darymo tvarką⁵⁹. Be to, įprastai kreditorius turi galimybę su visa informacija susipažinti atvykęs pas bankroto administratorių, nereikalaujamas dokumentų kopijų⁶⁰ arba gali pasidaryti kopijas savo lėšomis.

Sprendžiant dėl kreditorių autonomijos nustatyti bankroto administratoriaus daromų dokumentų kopijų kainą, nėra vertinama, kokią kainą už tokius veiksmus yra nustatęs bankroto administratorius savo vidaus aktu. Pavyzdžiui, vienoje byloje bankroto administratorius, nesutikdamas su kreditorių susirinkimo sprendimu sumažinti kopijų darymo kainą, argumentavo, kad ji yra mažesnė, nei jo nustatyta vidaus aktu. Teismas, atmesdamas šį argumentą, nurodė, kad toks jo sprendimas yra privalomas visose įmonėse, kurių bankroto procedūras administruos šis administratorius, nes tiek informacijos teikimo tvarkos, tiek administravimo išlaidoms skiriamų lėšų nustatymas yra visų pirma kreditorių susirinkimo prerogatyva ir šie nutarimai gali būti naikinami tik teisminės kontrolės tvarka nustačius kreditorių susirinkimo nutarimų nepagrįstumą perduodant klausimą nagrinėti iš naujo kreditorių susirinkimui⁶¹.

Istatymas nereglamentuoja užmokesčio už informacijos teikimą dydžio. Manytina, kad užmokesčio dydžiui nustatyti taikomi tokie patys kriterijai kaip ir visai informacijos teikimo tvarkai: kreditorių lygybės principas, realių bankroto administratoriaus galimybių ir sąnaudų įvertinimas, kitos individualios reikšmingos aplinkybės. Kaip tam tikros kopijų darymo ir kitos susijusių informacijos teikimo išlaidų dydžio nustatymo gairės galėtų būti taikomos ir Sprendimų vykdymo instrukcijoje reglamentuojamos atitinkamų išlaidų rūšys⁶².

Istatyme taip pat nereglamentuojama, per kokį terminą bankroto administratorius turėtų pateikti prašomą informaciją ir nuo kada toks terminas turėtų būti skaičiuojamas. Kiekvienu atveju toks terminas vertinamas individualiai, atsižvelgiant į konkrečios bankrutuojančios įmonės bankroto proceso specifiką, esminius proceso principus ir kreditoriaus interesus⁶³. Toks terminas turėtų užtikrinti tiek kreditoriaus, tiek bankroto administratoriaus interesus: kreditoriui turi būti užtikrinama efektyvi ga-

⁵⁷ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. rugsėjo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1117/2012.

⁵⁸ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-588/2013.

⁵⁹ Ten pat.

⁶⁰ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-674/2013.

⁶¹ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-222/2013.

⁶² Sprendimų vykdymo instrukcija, patvirtina Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-352. *Valstybės žinios*, 2005, nr. 130-4682.

⁶³ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-674/2013.

limybė pasinaudoti savo teisėmis (visų pirma, atsižvelgiant į trumpus įvairių procesinių sprendimų apskundimo terminus), o bankroto administratoriui toks terminas turėtų būti pakankamas surinkti ir pateikti informaciją. Pavyzdžiui, vienoje byloje bankroto administratorius teigė, kad kreditorių susirinkimo nustatytas 10 darbo dienų terminas bankroto administratoriui pateikti informaciją pažeidžia jo teises ir gali daryti neigiamą poveikį bankroto proceso sklandžiai eigai. Teismas pripažino, kad atsižvelgiant į tai, jog bankrutuojančios įmonės kreditorių skaičius viršija 150 ir, susiklosčius situacijai, kai visi kreditoriai nuspręstų kreiptis vienu metu, bankroto administratorius, kuris galimai administruoja ne vieną įmonę, fiziškai gali nesugebėti pateikti reikalingos informacijos trumpais terminais ir tokios tvarkos nepripažino neteisėta⁶⁴.

Gali susiklostyti situacija, kai kreditorių susirinkimas dar nėra įvykęs ir (ar) nėra patvirtinta informacijos teikimo kreditoriams tvarka⁶⁵. Vien ta aplinkybė, kad kreditorių susirinkimas bankroto procese nėra įvykęs, neturėtų riboti kreditoriaus teisės gauti informaciją. Tokiu atveju, suderinamu su kreditoriaus interesais, laikomas bankroto administratoriaus pasiūlymas kreditoriui, norinčiam gauti informaciją, padaryti mokamas kopijas arba sutartu laiku atvykti ir susipažinti su dokumentais⁶⁶.

4. Informacijos teikimas kreditoriui atliekant dokumentų ar kitos informacijos patikrinimą

ĮBĮ 21 straipsnio 3 dalyje nustatyta speciali kreditoriaus teisė gauti informaciją siekiant atlikti įmonės dokumentų ir kitos informacijos patikrinimą. Šiame straipsnyje nustatyta kreditoriaus teisė gauti informaciją skiriasi nuo ĮBĮ 21 straipsnio 2 dalies 2 punkte įtvirtintos teisės subjektu, tikslais, objektu ir įgyvendinimo tvarka. ĮBĮ 21 straipsnio 3 dalis siejama su konkrečiais veiksmais – bankrutuojančios įmonės dokumentų ir kitos informacijos patikrinimu, siekiant pasinaudoti ĮBĮ 21 straipsnio 2 dalies 3 punkte nustatytais teisėmis. Įstatymas taip pat kelia specialius reikalavimus kreditoriui, siekiančiam tokia tvarka pasinaudoti.

Dokumentų ir kitos informacijos patikrinimo tikslas yra konkrečiai apibrėžtas – jis yra siejamas su galimybe pasinaudoti ĮBĮ 23 straipsnio 2 dalies 3 punkte numatytais teisėmis (ginčyti įmonės sudarytus sandorius (*actio Pauliana*), kreiptis į teismą dėl bankroto pripažinimo tyčiniu ir kreditorių susirinkimo priimtų nutarimų). Taigi ši teisė pagal savo esmę ir prasmę yra instrumentas, skirtas aktyviam kreditoriui (jų grupei), siekiančiam ginčyti įmonės sudarytus sandorius ir įgyvendinti kitas įstatymo jam suteiktas teises⁶⁷. Be to, ĮBĮ nėra nurodyta, kad kreditorius minėtu pagrindu turi teisę ginčyti tik tuos sandorius, kurie buvo sudaryti iki bankroto bylos skolininkui iškėlimo, todėl šia teise galima pasinaudoti ir ginčijant bankrutuojančios įmonės sandorius, sudarytus ir po įmonės bankroto bylos iškėlimo⁶⁸.

Tais atvejais, kai, kreditoriaus manymu, bankroto administratorius nesudaro galimybių gauti reikiamą informaciją, jam tenka pareiga įrodyti, kad jis šia teise negali pasinaudoti dėl bankroto administratoriaus

⁶⁴ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-674/2013.

⁶⁵ ĮBĮ 22 straipsnio 1 dalis.

⁶⁶ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1834/2014.

⁶⁷ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. kovo 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-610-241/2018.

⁶⁸ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. rugpjūčio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1082-186/2018.

neteisetų veiksmų (pavyzdžiui, sąmoningai neleido susipažinti su dokumentais)⁶⁹. Be to, kreditoriaus prašymas leisti atlikti įmonės dokumentų ir kitos informacijos patikrinimą yra procesinio, o ne materialinio pobūdžio ir neturi prejudicinės reikšmės. Taigi, jei teismas nutartimi jau yra pasisakęs dėl tokio turinio prašymo ir ši nutartis yra įsiteisėjusi, tai nesudaro kliūties iš naujo tokį prašymą pateikti⁷⁰.

Įmonės dokumentų ir kitos informacijos patikrinimas gali būti atliekamas tik su administratoriumi ir kreditorių susirinkimo pirmininku sudarius konfidencialumo sutartį. Tokios sutarties sudarymas yra būtinas, kad atliekant įmonės dokumentų ir kitos informacijos patikrinimą būtų užtikrintas kreditoriui pateiktos informacijos konfidencialumas ir kreditorius vykdytų prisiimtą konfidencialumo pareigą⁷¹.

5. Kreditorių teisės gauti informaciją reglamentavimo pokyčiai

2019 m. birželio 13 d. priimtas naujas juridinių asmenų bankroto ir restruktūrizavimo procesus reglamentuojantis Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymas (toliau – JANĮ)⁷² (įsigaliosiantis 2020 m. sausio 1 d.) taip pat reglamentuoja informacijos teikimą kreditoriams įmonių nemokumo (bankroto) procese. Iš parengiamųjų JANĮ dokumentų matyti, kad įstatymo rengėjai įmonių nemokumo proceso skaidrumą ir kreditorių bei kitų suinteresuotų asmenų interesų apsaugą siejo su informavimu laiku apie proceso eigą⁷³. Kaip ir ĮBĮ, JANĮ skiriamos dvi kreditoriams teikiamos informacijos rūšys: informacija, skirta kreditoriaus teisiems įgyvendinti⁷⁴, ir informacija, skirta dokumentų patikrinimui atlikti⁷⁵. Tačiau JANĮ įtvirtinamas bendrasis skaidrumo principas, kuriuo pripažįstama kiekvieno nemokumo procese dalyvaujančio asmens teisė gauti informaciją apie nemokumo procesą, išskyrus atvejus, kai reikia apsaugoti teisės aktais saugomus asmens duomenis ar komercinę (gamybinę) paslaptį sudarančią informaciją. Taigi įstatymas nustato kreditorių teisės gauti informaciją ribojimą tik esant dviem pagrindais – siekiant apsaugoti asmens duomenis ir komercinę (gamybinę) paslaptį. Tokios informacijos teikimo išimtis iš esmės pripažįstamos ir šiame straipsnyje analizuotoje teismų praktikoje.

JANĮ suteikia teisę kreditorių susirinkimui nustatyti informacijos apie nemokumo procesą ir juridinio asmens finansinę būklę, taip pat nemokumo proceso administravimo išlaidų pagrindimo dokumentų teikimo kreditoriams tvarką⁷⁶. Įstatymas taip pat reglamentuoja specifinį informacijos gavimą dėl skolininko dokumentų patikrinimo. Komercinę (gamybinę) paslaptį sudarančią informaciją ir informaciją, kurią sudaro asmens duomenys, kreditorius turi teisę gauti tik pasirašęs pasižadėjimą ją išsaugoti⁷⁷.

Viena iš teisinio reglamentavimo naujovių – nemokumo administratoriaus teikiamos informacijos pirmajam kreditorių susirinkimui sąrašas⁷⁸. Nurodyta informacija turėtų suteikti galimybę kreditoriams išsamiai susipažinti su bankrutuojančios įmonės finansine padėtimi, turto sudėtimi, kitais kreditoriais. Informacijos sklaidą turėtų pagerinti ir priežiūros institucijos skelbiama informacija interneto svetainėje

⁶⁹ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. kovo 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-610-241/2018.

⁷⁰ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2019 m. sausio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-195-330/2019.

⁷¹ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. kovo 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-610-241/2018.

⁷² Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymas. TAR, 2019-06-27, nr. 2019-10324.

⁷³ Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo projekto aiškinamasis raštas XIIP-2777.

⁷⁴ JANĮ 43 straipsnio 4 dalis.

⁷⁵ JANĮ 65 straipsnis.

⁷⁶ JANĮ 44 straipsnio 6 punktą.

⁷⁷ JANĮ 65 straipsnio 5 dalis.

⁷⁸ JANĮ 60 straipsnio 3 dalis.

bei suteikiama galimybė susipažinti su jos informacinėje sistemoje tvarkomais duomenimis⁷⁹. Be to, JANĮ nustato ir kreditorių, pateikusių reikalavimus, teisę atvykus į administratoriaus buveinę susipažinti su kitų kreditorių nemokumo administratoriui pateiktais reikalavimais⁸⁰. Tokios teisės tikslas yra sudaryti sąlygas kreditoriams ginčyti kitų kreditorių pareikštus reikalavimus.

Apibendrintai galima teigti, kad JANĮ iš esmės teisinio reglamentavimo dėl kreditorių teisės gauti informaciją nepakeičia, nors labiau akcentuoja šios teisės reikšmę ir išsamiau detalizuoja jos įgyvendinimo tvarką. Skaidrumo principo įtvirtinimas įstatyme leidžia teigti, kad įstatymų leidėjas pripažįsta kreditorių teisės gauti informaciją svarbą ir jos teikimo ribojimus sieja tik su išimtiniais atvejais. Kita vertus, kyla klausimas, kaip teismų praktikoje bus suderinamas komercinės (gamybinės) informacijos teikimas ir komercinių paslapčių apsauga pagal Europos Sąjungos direktyvą dėl komercinių paslapčių apsaugos, kai kreditoriams bus teikiama informacija, sudaranti komercinę (gamybinę) paslaptį⁸¹.

Išvados

1. Teisė gauti aktualią informaciją įmonių bankroto procese suteikia galimybę kreditoriui aktyviai ginti savo ir kitų kreditorių interesus. Tokia informacija turėtų apimti ne tik duomenis, kurie yra tiesiogiai susiję su įmonės bankroto proceso eiga, bet ir kitą teisiškai reikšmingą informaciją, pavyzdžiui, susijusią su įmonės valdymu, ūkine veikla, vykdyta iki įmonės bankroto proceso pradžios, buhalterinės apskaitos dokumentus, administracijos darbuotojų nuostatus.
2. Kreditorių susirinkimo nustatyta informacijos teikimo tvarka turi užtikrinti kreditorių lygybės principą (lot. *pari passu*), teisingą kreditorių ir bankroto administratoriaus interesų pusiausvyrą atsižvelgiant į reikšmingas aplinkybes: kreditorių skaičių, bankroto administratoriaus užimtumą, galimas laiko sąnaudas ir kt.
3. Administratoriaus patiriamos išlaidos teikiant kreditoriams prašomą informaciją neturi būti laikomos administravimo išlaidomis ir kiekvienas kreditorius turi padengti dėl jo prašymo patirtas realias išlaidas. Kreditoriai, nustatydami užmokesčio už informacijos teikimą dydį, turėtų atsižvelgti į reikšmingų aplinkybių visumą, taip pat realias bankroto administratoriaus galimybes ir sąnaudas.
4. Įstatymų leidėjas, priimdamas JANĮ, kreditorių teisės gauti informaciją įmonių bankroto procese, palyginti su ĮBĮ, iš esmės nepakeičia. Tačiau sistemiškai vertinant įstatymo pakeitimus, galima teigti, kad nauju reguliavimu siekiama užtikrinti kuo greitesnę reikšmingos informacijos nemokumo procese sklaidą. Vienas iš teisinio reglamentavimo pokyčių – skaidrumo principo pripažinimas ir jo taikymo išimčių dėl asmens duomenų ir komercinės (gamybinės) paslapties apsaugos nustatymas. Taip pat įstatymų leidėjas pripažino kreditoriaus teisę susipažinti su kitų kreditorių reikalavimais atvykus į nemokumo administratoriaus buveinę ir išsamiau detalizuoja pirmajam kreditorių susirinkimui teikiamą informaciją bei priežiūros institucijos teikiamą informaciją internete ir galimybę pasinaudoti jos sistemoje esamais duomenimis.

⁷⁹ JANĮ 32 straipsnio 1–3 dalys.

⁸⁰ JANĮ 41 straipsnio 7 dalis.

⁸¹ Europos Parlamento ir Tarybos 2016 m. birželio 8 d. direktyva (ES) 2016/943 dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto jų gavimo, naudojimo ir atskleidimo, *Europos Sąjungos oficialusis leidinys*, L 157.

Literatūra

Norminiai teisės aktai

1. Europos Parlamento ir Tarybos 2015 m. gegužės 20 d. reglamentas (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylų, *Europos Sąjungos oficialusis leidinys*, L 141/19.
2. Europos Parlamento ir Tarybos 2016 m. birželio 8 d. direktyva (ES) 2016/943 dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto jų gavimo, naudojimo ir atskleidimo, *Europos Sąjungos oficialusis leidinys*, L 157.
3. Europos Parlamento ir Tarybos 2016 m. birželio 8 d. direktyva (ES) 2016/943 dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto jų gavimo, naudojimo ir atskleidimo, *Europos Sąjungos oficialusis leidinys*, L 157/1.
4. JAV bankroto kodekso 1102(b)(3) straipsnis [interaktyvus. Žiūrėta. 2019 m. liepos 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11/1102>>.
5. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 64-1914; 2003, nr. 123-5574.
6. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 36-1340.
7. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, nr. 31-1010.
8. Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymas. *TAR*, 2019-06-27, nr. 2019-10324.
9. Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo projekto aiškinamasis raštas XIII P-2777.
10. Sprendimo vykdymų instrukcija, patvirtina Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-352. *Valstybės žinios*, 2005, nr. 130-4682.
11. Vokietijos nemokumo įstatymas [interaktyvus. Žiūrėta. 2019 m. liepos 3 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.gesetze-im-internet.de/inso/>>.

Specialioji literatūra

12. BORK, R.; ZWIETEN, K. V., ed. *Commentary on the European Insolvency Regulation*. Oxford University Press, 2016.
13. HESS, H. *Insolvenzrecht*, Großkommentar in zwei Bänden. C.F. Müller Verlag, 2013.
14. MIKUCKIENĖ, V. Kreditorių teisių įgyvendinimas bankroto procese. *Jurisprudencija*, 2005, t. 77(69), p. 33–40.
15. WESTBROOK, J. L., et al. *A Global View of Business Insolvency Systems*. Martinus Nijhoff Publishers, 2010.

Teismų praktika

16. JAV bankroto teismas (Centrinės Kalifornijos regionas) 2009 m. rugpjūčio 17 d. sprendimas byloje *In re S & B Surgery Center, Inc.* 421 B.R. 546.
17. JAV bankroto teismas (Niujorko Pietų regionas). 2006 m. sausio 20 d. sprendimas *In re Refco Inc.* byloje 336 B.R. 187.
18. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. liepos 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-889/2012.
19. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. liepos 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1914/2013.
20. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. rugsėjo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1117/2012.
21. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1834/2014.
22. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-674/2013.
23. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-588/2013.
24. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. rugsėjo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1117/2012.
25. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-674/2013.

26. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-222/2013.
27. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1834/2014.
28. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2013 m. balandžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1264/2013.
29. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2013 m. gruodžio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-2638/2013.
30. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2013 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-2462/2013.
31. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2014 m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-2065/2014.
32. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2015 m. sausio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-215-943/2015.
33. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2017 m. liepos 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1138-381/2017.
34. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1880-241/2018.
35. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. kovo 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-610-241/2018.
36. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. rugpjūčio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1082-186/2018.
37. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1428-330/2018.
38. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2019 m. sausio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-195-330/2019.
39. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2019 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-225-450/2019.
40. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-488/2011.

Kita

41. European Law Institute *Rescue of Business in Insolvency Law*, 2017 [interaktyvus. Žiūrėta. 2019 m. liepos 8 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.europeanlawinstitute.eu/fileadmin/user_upload/p_eli/Publications/Instrument_IN-SOLVENCY.pdf>.
42. UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law, 2005 [interaktyvus. Žiūrėta. 2019 m. liepos 12 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf>.
43. Valstybės kontrolė, Valstybinio audito ataskaita. Įmonių bankroto proceso valdymas ir kontrolė, 2014 m. lapkričio 25 d. Nr. VA-P-20-8-15.

Creditor's Right to Information in Corporate Bankruptcy Proceedings

Remigijus Jokubauskas

(Mykolas Romeris University)

S u m m a r y

A creditor's right to information in corporate bankruptcy proceedings is coupled with an effective use of other rights and participation in the decision-making process. A concrete model of information provision (directly or indirectly; individually or through a creditor meeting) depends on the national regulation of corporate bankruptcy proceedings. Such information shall be interpreted broadly, including not only data that are directly related to the corporate bankruptcy proceedings, but also information related to the debtor's commercial activities, contracts, and assets. A creditor meeting decides how creditors can get information. Such a decision shall be not discriminate creditors and unproportionally burden the bankruptcy administrator.

Nevertheless, a creditor's right to information can be lawfully restricted. For instance, creditors may be required to sign a promise of confidentiality and use information only for legitimate purposes in the bankruptcy proceedings.

The costs incurred by a bankruptcy administrator in providing creditors with the requested information shall not to be considered as administrative costs and each creditor shall bear the actual cost.

The new regulation of corporate bankruptcy (insolvency) proceedings, which enters into force on 1 January, 2020, will not amend creditors' right to information significantly. Nevertheless, the new law establishes the principle of transparency (Lith. *skaidrumo principas*), which recognizes the importance of information in corporate insolvency proceedings and establishes some exceptions in the application of this general principle (the protection of personal information and trade secrets).

Kreditorių teisė gauti informaciją įmonių bankroto procese

Remigijus Jokubauskas

(Mykolo Romerio universitetas)

S a n t r a u k a

Straipsnyje analizuojama kreditorių teisės gauti informaciją įmonių bankroto procese įgyvendinimo tvarka. Nagrinėtų straipsnyje užsienio valstybių teisinio reglamentavimo pavyzdžiai rodo, kad kreditoriams turi būti sudarytos galimybės aktyviai dalyvauti šiame procese.

Autoriaus nuomone, kreditorių teisė gauti informaciją siejama su efektyviu kitų teisių naudojimu ir dalyvavimu priimant sprendimus. Konkretus informacijos teikimo modelis (tiesioginis ar netiesioginis; individualus ar per kreditorių susirinkimą) priklauso nuo nacionalinio įmonių bankroto proceso reglamentavimo. Tokia informacija turi būti suprantama plačiai, kaip apimanti ne tik duomenis, kurie yra tiesiogiai susiję su įmonės bankroto procesu, bet ir informaciją, susijusią su skolininko vykdyta (vykdoma) ūkine komercine veikla, sutartimis, turtu. Kreditorių susirinkimas sprendžia dėl šios informacijos kreditoriams teikimo tvarkos. Toks sprendimas negali diskriminuoti kreditorių ar neproporcingai apsinkinti bankroto administratoriaus.

Tačiau kreditorių teisė gauti informaciją gali būti teisėtai ribojama. Pavyzdžiui, gali būti nustatomas reikalavimas kreditoriams pasirašyti pasižadėjimą dėl informacijos naudojimo. Tokiais atvejais pripažįstama, kad kreditoriai gautą informaciją gali naudoti tik teisėtiems tikslams bankroto procese. Išlaidos, kurias patiria bankroto administratorius, teikdamas informaciją kreditoriams, neturi būti laikomos bendromis administravimo išlaidomis ir kiekvienas kreditorius turi jas sumokėti atskirai. Autoriaus nuomone, tokiu būdu užtikrinamas kreditorių lygia-teisiškumas, nes prašyti pateikti informaciją gali tik konkretus kreditorius ir ją panaudoti savo interesų apsaugai.

Naujas įmonių bankroto (nemokumo) teisinius santykius reglamentuojantis įstatymas įsigalioja 2020 metų sausio 1 dieną. Naujas teisinis reguliavimas iš esmės kreditorių teisės gauti informaciją įgyvendinimo nekeičia, tačiau jame nustatomas skaidrumo principas, pagal kurį pripažįstama informacijos svarba įmonių bankroto procese ir nustatomos bendrosios taisyklės dėl informacijos pateikimo išimtis (siekiant apsaugoti asmens duomenis ir komercines paslaptis).